

ปัจจัยในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
Factors Predicting Saving Behavior of Students in Bangkok Metropolitan Area

วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล*
Wilailuk Sereetrakul*

*คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*School of Science and Technology, Bangkok University.

*E-mail: wilailuk.s@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออม และปัจจัยในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา ปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษาของบิดา ฐานะทางการเงินของครอบครัว เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการออมและการใช้จ่าย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 455 คน พบว่า นักศึกษาร้อยละ 73 มีการออมเงิน และเก็บเงินออมด้วยวิธีการฝากธนาคาร โดยจะออมได้ประมาณร้อยละ 10-25 ของรายได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติกพบว่า การที่นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการออมเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการออมของนักศึกษา ในขณะที่การมีทัศนคติชอบการใช้จ่ายและการมีทัศนคติไม่สนใจเงินทองมีผลทางลบต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษา ส่วน เพศ ระดับการศึกษาของบิดา ฐานะทางการเงินของครอบครัว และเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองไม่มีผลในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา

คำสำคัญ : พฤติกรรมการออม ฐานะทางการเงินของครอบครัว เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง

Abstract

The purposes of this study were to investigate students' saving behavior and determine factors predicting their saving behavior. Factors taken into consideration consisted of gender, father's educational level, family's financial status, allowance, attitudes towards saving and spending. In this survey research, questionnaires were used to collect data from 455 undergraduate students in Bangkok. The findings revealed that 73 percent of student saved their money and kept them in a bank account. They usually saved approximately ten to twenty-five percent of allowance. By using binary logistic regression to determine the determinants of saving behavior, the results showed that a positive attitude towards saving was related to saving behavior while positive attitudes towards spending and indifference to money had a negative relationship with saving behavior. However, gender, father's educational level, family financial status and allowance were not significant factors of saving behavior.

Keywords: saving behavior, family financial status, allowance

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์เสี่ยงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการถดถอยทางเศรษฐกิจ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งภัยทางธรรมชาติก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น สถานการณ์เหล่านี้ทำให้การดำรงชีวิตมีความยากลำบากมากขึ้น อาหารและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น กระแสการโฆษณาสินค้ากลับยิ่งกระตุ้นให้วัยรุ่นไทยมีค่านิยมแบบวัตถุนิยมเพิ่มมากขึ้น หากวัยรุ่นไม่ระมัดระวังในการใช้จ่าย อาจทำให้ประสบปัญหาทางการเงิน การเรียนรู้วิธีการใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักการออมเงิน จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นแล้ว การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ วัยรุ่นในวันนี้จะเป็นกำลังหลักในการหาเลี้ยงทั้งผู้สูงวัยและเด็กที่ยังไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ การปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการออมตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษา เป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปทำงานแล้ว จะสามารถจัดการกับรายได้ของตนเองได้ ทำให้ไม่มีปัญหาทางการเงิน เงินออมไม่เพียงแต่จะสร้างความมั่นคงส่วนบุคคล แต่ยังช่วยลดการกู้ยืมเงินตราจากต่างประเทศที่นำมาลงทุนในโครงการต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างแข็งแกร่ง จึงควรมีการปลูกฝังให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการออมซึ่งเป็นที่พึงประสงค์ในการใช้ชีวิต การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษา จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพฤติกรรมการออม ก่อนที่นักศึกษาจะเรียนจบไปเป็นอุปทานแรงงานในระบบเศรษฐกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออม และศึกษาปัจจัยที่มีผลในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา โดยปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษาของบิดา เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ฐานะทางการเงินของครอบครัวตามการรับรู้ของนักศึกษา และทัศนคติที่นักศึกษามีต่อการออมและการใช้จ่าย

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากมุมมองทางด้านจิตวิทยา การออมเป็นผลของการตัดสินใจโดยเจตนาที่จะเก็บเงินรายได้ส่วนหนึ่งไว้เพื่อเป้าหมายบางประการในอนาคต เช่น ในวัยผู้ใหญ่จะมีการออมเงินไว้เป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายในวัยชรา ออมไว้เพื่อซื้อของราคาสูงบางอย่าง หรือออมไว้สำหรับให้เป็นของขวัญ (Lewis, Webley, & Furnham, 1995) แต่สำหรับในวัยเด็ก เป้าหมายในการออมจะแตกต่างจากผู้ใหญ่ เด็กจะออมเงินไว้เพื่อซื้อของพิเศษที่มีราคาแพงบางอย่างที่อยากได้ หรือบางคนก็ออมไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน (Furnham, 1999)

Katona (1975) เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการออมที่เป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กับจิตวิทยาว่า การออมของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการคือ ความสามารถที่จะออม และความเต็มใจที่จะออม ความสามารถที่จะออมเป็นผลมาจากรายได้ที่สามารถนำมาใช้จ่ายใช้สอยได้ ส่วนความเต็มใจที่จะออม สามารถวัดได้จากการที่คนเรามีทัศนคติที่ดีต่อการออม

Friedline (2012) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของวัยรุ่น โดยการสังเคราะห์บทความวิจัยที่อยู่ในฐานข้อมูลทางวิชาการ เช่น EBSCO, ERIC, Ingenta connect และอื่น ๆ

เลือกเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษาโดยใช้การออมเป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมออมของวัยรุ่นแบ่งได้มี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คุณลักษณะของตัววัยรุ่นเอง เช่น เพศ อายุ ผลการเรียน รายรับที่ได้จากพ่อแม่ 2) คุณลักษณะของพ่อแม่ เช่น ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพของพ่อแม่ และ 3) คุณลักษณะของครอบครัว เช่น รายได้ของครอบครัว สนิททรัพย์ครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว นอกจากนั้นแล้ว Friedline ยังวิเคราะห์หาปัจจัยที่ใช้ทำนายพฤติกรรมออมของวัยรุ่นพบว่า การที่หัวหน้าครอบครัวมีรายได้สูงและประกอบอาชีพที่มีเกียรติภูมิสูง ส่งผลให้วัยรุ่นในครอบครัวนั้นมีการออมมากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mason and colleagues, (2010) Furnham (1999) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมออมของวัยรุ่นกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม และจำนวนเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชาวอังกฤษ อายุระหว่าง 11 – 16 ปี จำนวน 250 คน พบว่า เพศและอายุไม่มีผลต่อการออม แต่จำนวนเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองมีผลต่อการออม วัยรุ่นชาวอังกฤษเก็บเงินออมไว้ในธนาคาร ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีเพราะ Sherraden, Johnson, Gui and Elliott (2011) ได้อธิบายไว้ว่า การเก็บเงินฝากไว้ในธนาคารเป็นประโยชน์ต่อการออม เป็นการช่วยควบคุมการใช้จ่ายของตนเอง เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้เก็บเงินได้ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการออมที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นแล้ว Friedline, Elliott and Nam (2011) ยังศึกษาพบว่า การมีบัญชีออมทรัพย์ในธนาคารตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่น เป็นตัวแปรทำนายพฤติกรรมออมในวัยผู้ใหญ่ได้ดี การออมเงินไว้ในธนาคารตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่นช่วยส่งเสริมพฤติกรรมออมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ใน

อนาคตด้วย และระดับการศึกษาของพ่อแม่มีผลต่อการออมของลูก พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงสนับสนุนให้ลูกมีการออมเงินมากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้น้อย การสนับสนุนของพ่อแม่วิธีหนึ่งคือการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารให้ลูก

Termprasertsakul (2009) ศึกษาพฤติกรรมออมของคนไทยทั้งในผู้ใหญ่วัยรุ่นทำงานแล้วและในวัยรุ่นพบว่า ส่วนใหญ่เก็บเงินออมโดยการฝากธนาคาร ตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมออม ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนคนที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแล แต่เพศไม่มีผลต่อการออม กล่าวคือ ผู้หญิงกับผู้ชายมีพฤติกรรมออมไม่แตกต่างกัน

พรภัทร และคณะ (2555) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตพบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของนักศึกษามาจากผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองให้เงินเฉลี่ยเดือนละประมาณ 4,000 บาท ร้อยละ 75 ของนักศึกษามีการออมเงิน ออมไว้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 675 บาท โดยเก็บเงินออมไว้ในบัญชีธนาคาร นอกจากนั้นยังพบว่า การเกิดพฤติกรรมออมเงินได้จริงนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ (1) ความตระหนักและทัศนคติเชิงบวกต่อการออม (2) รายได้ส่วนบุคคล (3) การสนับสนุนจากรายได้จากผู้ปกครอง และ (4) ประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงิน

ปิยรัตน์ และคณะ (2554) ศึกษาพฤติกรรมออมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของคนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เก็บข้อมูลจากผู้ที่มีรายได้เดือนละตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการออมเงินเฉลี่ยร้อยละ 32 ของรายได้ประจำ รูปแบบการออมที่เลือกคือฝากเงินไว้ในธนาคาร ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการออมคือรายได้ที่ได้รับ

นิยามศัพท์

พฤติกรรมการออม หมายถึง การแบ่งเงินรายได้ส่วนหนึ่งไว้สำหรับการใช้จ่ายในอนาคต

ระดับการศึกษาของบิดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาของนักศึกษา ในที่นี้แบ่งระดับการศึกษาเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่จบการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่จบการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง หมายถึง เงินที่ผู้ปกครองให้กับนักศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย (ในที่นี้คิดเป็นรายได้ต่อเดือนซึ่งไม่รวมค่าที่พัก ในกรณีที่นักศึกษาต้องเช่าที่พักอยู่)

ฐานะทางการเงินของครอบครัว หมายถึง ฐานะทางการเงินของครอบครัวตามการรับรู้ของนักศึกษาที่ได้จากการให้นักศึกษาประเมินเปรียบเทียบฐานะทางการเงินของครอบครัวตนเองกับครอบครัวของเพื่อน โดยมีคะแนนประเมินอยู่ระหว่าง 1 ถึง 10 (1 หมายถึง ยากจนมากที่สุด และ 10 หมายถึง ร่ำรวยมากที่สุด)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งสถาบันได้เป็น 3 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน มีจำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 28 แห่ง มีนักศึกษารวม 427,292 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554) ใช้การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ตัวแปรในการวิเคราะห์เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ และทราบขนาดของประชากร (Schindler & Cooper, 2001) การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างที่ระดับ

ความเที่ยงร้อยละ 95 ได้จำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 474 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ขั้นตอนที่ 1 สุ่มสถาบันการศึกษา โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) ให้ประเภทของสถาบันแทนชั้นภูมิ จากนั้นสุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษาจากทุกชั้นภูมิ ด้วยวิธีการจับสลาก ได้สถาบันในกลุ่มตัวอย่าง 11 สถาบัน ขั้นตอนที่ 2 สุ่มนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 11 สถาบัน สุ่มตัวอย่างนักศึกษาตามจำนวนที่ต้องการ 474 คน โดยการแบ่งจำนวนนักศึกษาในแต่ละสถาบัน ด้วยวิธีการแบ่งตามสัดส่วน (proportional to size)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและภูมิหลังของนักศึกษา ได้แก่ เพศ ชั้นปี ระดับการศึกษาของบิดา เงินที่นักศึกษาได้รับจากผู้ปกครอง พฤติกรรมการออมของนักศึกษา และการประเมินฐานะทางการเงินของครอบครัวตนเองตามการรับรู้ของนักศึกษาซึ่งให้นักศึกษาประเมินเป็นคะแนนระหว่าง 1 ถึง 10

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่ายของนักศึกษา จำนวน 19 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อเป็นมาตรวัด 5 ระดับ โดยให้ 5 คะแนนถ้านักศึกษาตอบว่า “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” และให้ 1 คะแนนถ้านักศึกษาตอบว่า “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

มีการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยนำไปให้หัวหน้าภาควิชาการเงินของมหาวิทยาลัยกรุงเทพตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพจำนวน 40 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงของแบบวัดทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่ายด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค (Cronbach alpha

coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเป็น 0.689 แสดงว่า แบบวัดนี้มีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในเดือนธันวาคม 2554 โดยให้นักศึกษาที่เป็นผู้ช่วยวิจัยเข้าไปขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากนักศึกษาในสถาบันการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 11 แห่ง นักศึกษาใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 10 นาที เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้กลับมาตรวจสอบ พบว่ามีแบบสอบถามที่ตอบครบสมบูรณ์จำนวน 455 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96 ของจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เทคนิควิธีทางสถิติที่ใช้คือ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะทางสังคมและภูมิหลังของนักศึกษา และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบหาปัจจัยที่ใช้ทำนายพฤติกรรมมารอมของนักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะทางสังคมและภูมิหลังของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหญิงร้อยละ 53 และนักศึกษาชายร้อยละ 47 นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 18-21 ปี บิดาของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67) จบการศึกษาดั้งแต่ระดับ

ปริญญาตรีขึ้นไป ที่จบการศึกษต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 33 นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างประเมินว่าครอบครัวของตนเองมีฐานะปานกลาง กล่าวคือ เมื่อให้นักศึกษาประเมินฐานะทางการเงินของครอบครัวตนเองเทียบกับเพื่อนพบว่า มีคะแนนประเมินเฉลี่ย 5.82 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34 หมายถึงนักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินว่า เมื่อเทียบฐานะทางการเงินของครอบครัวตนเองกับเพื่อนแล้ว ตนเองมีฐานะทางการเงินอยู่ในระดับปานกลางใกล้เคียงกับเพื่อน

นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.4) มีแหล่งรายได้มาจากเงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองให้ไว้ใช้จ่าย โดยพ่อแม่ผู้ปกครองให้ใช้เฉลี่ยเดือนละประมาณ 7,600 บาท นักศึกษาที่ทำงานหารายได้นอกเวลาเรียน (part time) มีร้อยละ 12.3 ที่ทำงานประจำมีร้อยละ 5.5 โดยผู้ที่ทำงานประจำมีรายได้เฉลี่ยเดือนละประมาณ 14,000 บาท

พฤติกรรมมารอมของนักศึกษา

นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.2) มีการอมเงิน และพบว่าในกลุ่มผู้ที่มีการอมเงิน มีผู้ที่อมอย่างสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอในจำนวนใกล้เคียงกัน (อมสม่ำเสมอร้อยละ 42.3 ไม่สม่ำเสมอร้อยละ 57.7) นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.4) เก็บเงินอมโดยใช้วิธีการฝากธนาคาร รองลงมาคือเก็บไว้ที่บ้าน สำหรับจำนวนเงินอมจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 – 25 ของรายได้ของนักศึกษา รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการออมของนักศึกษา

การออม	จำนวนคน	ร้อยละ
การออมเงิน (n=455)		
ออม	333	73.2
ไม่ออม	122	26.8
ความสม่ำเสมอในการออม (n=333)		
สม่ำเสมอ	141	42.3
ไม่สม่ำเสมอ	192	57.7
วิธีเก็บเงินออม (n=333)		
เก็บไว้ที่บ้าน	109	32.7
ฝากธนาคาร	208	60.4
ซื้อสลากออมสิน	23	6.9
จำนวนเงินออมเทียบกับรายได้ (n=333)		
น้อยกว่า 10%	117	35.1
10 – 25%	173	52.0
มากกว่า 25%	43	12.9

ทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่าย
เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการออมและการใช้
จ่ายของนักศึกษา ผู้วิจัยใช้แบบวัดที่มีข้อคำถาม
เกี่ยวกับการออมและการใช้จ่ายจำนวน 19 ข้อ
คำตอบแต่ละข้อเป็นมาตรวัด 5 ระดับ โดยให้

คะแนนเป็น 5 ถ้านักศึกษาตอบว่า “เห็นด้วยอย่าง
ยิ่ง” และให้คะแนนเป็น 1 ถ้านักศึกษาตอบว่า “ไม่
เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จากการประเมินทัศนคติต่อการ
ออมและการใช้จ่าย นำคะแนนประเมินมาหาค่า
เฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่าย

ข้อคำถาม	สัญลักษณ์	$\bar{X}$	S.D.
1. การออมเป็นเรื่องสำคัญ	K1	4.42	.655
2. ฉันได้เงินมา ฉันมักจะใช้เงินนั้นทันที	K2	3.26	1.073
3. คนเราควรออมเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน	K3	4.24	.715
4. ฉันจะเก็บออมก็ต่อเมื่อฉันมีเป้าหมายที่จะซื้อของที่อยากได้	K4	3.65	1.029
5. ฉันสนใจที่จะหาวิธีการออมเงินด้วยวิธีที่แตกต่างกันไป	K5	3.73	.749
6. ฉันพยายามที่จะออมเงินไว้เสมอ	K6	3.96	.811
7. ฉันคิดว่า เงินมีไว้ใช้ ไม่ได้มีไว้สำหรับเก็บ	K7	2.87	1.123
8. ในบางครั้ง ฉันชอบที่จะไปสนุกสนานกับการช้อปปิ้ง	K8	3.53	1.104
9. ฉันมักใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้า	K9	2.56	1.169
10. ฉันไม่ชอบเป็นหนี้	K10	4.05	1.174
11. การมีเงินมาก ๆ ไม่ใช่เป้าหมายในชีวิตของฉัน	K11	2.81	1.204
12. ฉันไม่ได้ใส่ใจว่า ฉันจะรวยหรือไม่รวย	K12	2.90	1.150
13. ถ้าไม่มีบัตรเครดิต ฉันคงอยู่ไม่ได้	K13	2.57	1.273
14. ทุกคนควรมีเงินฝากในบัญชีธนาคาร	K14	4.02	.904
15. คนรุ่นใหม่ ควรใช้บัตรเครดิต ไม่ใช่เงินสด	K15	2.75	1.089
16. เราควรเอาเงินที่ออมไว้ไปใช้ให้เกิดรายได้เป็นดอกผล	K16	3.81	.907
17. ฉันไม่เคยมีเงินพอใช้	K17	2.76	1.078
18. ฉันไม่คิดว่าฉันจะรวย	K18	2.76	1.112
19. ฉันชอบการช้อปปิ้ง	K19	3.33	1.167

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่า ข้อคำถาม “การออมเป็นเรื่องสำคัญ” เป็นข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด และข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต เช่น “ฉันมักใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้า” และ “ถ้าไม่มีบัตรเครดิตฉันคงอยู่ไม่ได้” เป็นคำถามที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ (2.56 และ 2.57 ตามลำดับ) กล่าวคือนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการออม ให้ความสำคัญกับการออม ไม่นิยมใช้บัตรเครดิต แม้ไม่มีบัตรเครดิตก็ไม่เดือดร้อน เพราะนักศึกษาใช้เงินสดในการซื้อสินค้า

การวิเคราะห์ปัจจัยทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่าย

จากแบบวัดทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่าย 19 ข้อ ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อคำถามให้เป็นหมวดหมู่ โดยให้ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กันจัดอยู่ในกลุ่มปัจจัยเดียวกัน การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle components) หมุนแกนแบบแวนริแม็ก (Varimax) ได้ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ซึ่งวัดความเพียงพอของการสุ่มตัวอย่างเป็น 0.725 และจาก Bartlett's test of sphericity ซึ่งวัดความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม พบว่าได้ค่า $X^2 = 1,765.676$ p-value เข้าใกล้ 0.000 จากค่า KMO และ Bartlett's test of sphericity ที่ได้นี้แสดงว่าข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัจจัย จากข้อเสนอแนะของ Hair et al. (2005) ที่แนะนำว่าค่าไอเกน (Eigen value) ไม่ควรน้อยกว่า 1.0 และค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) ควรมีค่ามากกว่า 0.5 ผู้วิจัยต้องตัดข้อคำถามออกไป 2 ข้อ คือคำถามข้อที่ 9 และ 10 เนื่องจากทั้งสองข้อมีค่าน้ำหนักปัจจัยน้อยกว่า 0.5 จึงเหลือข้อคำถามเพียง 17 ข้อ

นำมาสังกัดปัจจัยใหม่อีกรอบหนึ่ง พบว่าสังกัดได้ 5 ปัจจัย ผู้วิจัยกำหนดชื่อปัจจัยให้สอดคล้องกับเนื้อหาในข้อคำถามดังนี้

ปัจจัยที่ 1 (F1) กำหนดชื่อเป็น saving เป็นองค์ประกอบที่มีข้อความแสดงความหมายว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการออม

ปัจจัยที่ 2 (F2) กำหนดชื่อเป็น indifference เป็นปัจจัยที่มีข้อความแสดงความหมายว่า นักศึกษามีทัศนคติไม่สนใจเงินทอง ไม่สนใจว่าตนเองจะรวยหรือไม่รวย

ปัจจัยที่ 3 (F3) กำหนดชื่อเป็น spending เป็นปัจจัยที่มีข้อความแสดงความหมายว่า นักศึกษามีทัศนคติชอบการใช้จ่าย คิดว่าเงินมีไว้ใช้ ไม่ได้มีไว้เก็บ

ปัจจัยที่ 4 (F4) กำหนดชื่อเป็น credit เป็นปัจจัยที่มีข้อความแสดงความหมายว่า นักศึกษามีทัศนคติชอบการใช้บัตรเครดิต

ปัจจัยที่ 5 (F5) กำหนดชื่อเป็น shopping เป็นปัจจัยที่มีข้อความแสดงความหมายว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ชอบการช้อปปิ้ง การไปช้อปปิ้งทำให้มีความสุข

ค่าน้ำหนักปัจจัย ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรผัน และค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) ของแต่ละปัจจัยแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สนใจทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่ายของนักศึกษา

ปัจจัย	Factor loading	Eigen-Value	% of variance	Cronbach's Alpha
F1: saving		3.308	19.457	0.696
k6	.744			
k3	.691			
k1	.688			
k5	.575			
k16	.537			
k14	.527			
F2: indifference		2.496	14.682	0.733
k12	.813			
k18	.771			
k11	.754			
F3: spending		1.724	10.142	0.643
k4	.784			
k2	.667			
k17	.586			
k7	.522			
F4: credit		1.200	7.056	0.698
K13	.837			
K15	.759			
F5: shopping		1.176	6.917	0.713
K19	.845			
K8	.841			
Cumulative % of explained variance			58.254	

ในการวิเคราะห์ ปัจจัยนี้ได้ ค่า Cumulative % of explained variance เท่ากับ 58.25 % หมายถึงทั้ง 5 ปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรผันที่เกิดขึ้นในตัวแปรทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่ายของนักศึกษาได้ร้อยละ 58.25 นำปัจจัยทั้ง 5 ไปใช้เป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์เพื่อหาตัวแปรที่มีผลในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติกส์ในขั้นตอนต่อไป

การทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา

การวิเคราะห์ ข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาตัวแปรที่มีผลในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา เนื่องจากตัวแปรที่ต้องการศึกษาคือพฤติกรรมการออมได้มาจากข้อคำถามว่า “ท่านมีการออมเงินหรือไม่” มีคำตอบเป็น “ออม” กับ “ไม่ออม” ซึ่งเป็นตัวแปรแบบทวิ

นาม ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้กับตัวแปรตามแบบทวินาม และสามารถนำมาใช้ทำนายความน่าจะเป็นหรือโอกาสในการออมเงินของนักศึกษาได้ มีการกำหนดตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตัวแปรตาม คือพฤติกรรมการออมของนักศึกษา (saving) ตัวแปรนี้มีค่าที่เป็นไปได้ 2 ค่า คือ 0 และ 1 ให้ 0 แทนความหมายว่านักศึกษาไม่มีการออม และให้ 1 แทนความหมายว่านักศึกษามีการออม

ตัวแปรอิสระ มี 9 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (gender) ระดับการศึกษาของบิดา (F_ed) ฐานะทางการเงินของครอบครัว (fam_fin) เงินค่าใช้จ่ายที่ได้จากผู้ปกครอง (allowance) และปัจจัยทัศนคติต่อการออมและการใช้จ่ายทั้ง 5 ปัจจัยคือ F1 ถึง F5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติก

	B	S.E.	Wald X ²	Odds ratio
gender ^a	.313	.249	1.571	1.367
F_ed	.305	.249	1.503	1.356
fam_fin ^b	.060	.101	.349	1.061
allowance	.000	.000	2.234	1.000
F1: saving	.625**	.125	25.152	1.869
F2: indifference	-.251*	.121	4.268	.778
F3: spending	-.820**	.141	33.610	.441
F4: credit	-.153	.118	1.687	.858
F5: shopping	.088	.125	.497	1.092
Constant	.054	.640	.007	1.056

a สำหรับ gender กำหนดให้เพศหญิงเป็นกลุ่มอ้างอิง

b เป็นฐานะทางการเงินของครอบครัวตามการรับรู้ของนักศึกษา

* p < 0.05 ** p < 0.01

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติกพบว่า ค่า Likelihood Ratio X² (9) = 74.693, p < .01 หมายถึง สมการถดถอยแบบโลจิสติกมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการทำนายตัวแปรตาม พฤติกรรมการออมของนักศึกษา และตัวแปรที่มีผลในการทำนายโอกาสในการเกิดพฤติกรรมการออมมี 3 ตัวแปร ได้แก่

F1: saving มีผลทางบวกต่อโอกาสในการเกิดพฤติกรรมการออมของนักศึกษา หมายถึง ยิ่งนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการออมมากก็จะมีโอกาสที่จะออมเงินมากขึ้นด้วย

F2: indifference มีผลทางลบต่อโอกาสในการเกิดพฤติกรรมการออมของนักศึกษา หมายถึง ยิ่งนักศึกษามีทัศนคติไม่สนใจเงินทองมาก โอกาสที่นักศึกษาจะออมเงินก็จะยิ่งลดลง

F3: spending มีผลทางลบต่อโอกาสในการเกิดพฤติกรรมการออมของนักศึกษา หมายถึง ยิ่งนักศึกษามีทัศนคติชอบการใช้จ่ายเงินมาก โอกาสที่นักศึกษาจะออมเงินก็จะยิ่งลดลง

สำหรับตัวแปร เพศ ระดับการศึกษาของบิดา ฐานะทางการเงินของครอบครัว เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง การขอใช้บัตรเครดิต และการขอซื้อปั๊มป์ไม่มีผลในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่า odds ratio ซึ่งแสดงถึงน้ำหนักหรือความสำคัญของตัวแปรจากตัวแปร F1 ถึง F3 ที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม จะเห็นว่า ค่า odds ratio ของตัวแปร F1: saving มีค่ามากที่สุด (odds ratio = 1.869) รองลงมา เป็น F2: indifference และ F3: spending ตามลำดับ (odds ratio = 0.778 และ 0.441

ตามลำดับ) หมายถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการออมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโอกาสในการเกิดพฤติกรรมการออมของนักศึกษามากที่สุด รองลงมาเป็นทัศนคติไม่สนใจเงินทอง และทัศนคติชอบการใช้จ่ายตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

นักศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้มาจากเงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองให้ไว้ใช้จ่าย โดยผู้ปกครองให้ใช้เฉลี่ยเดือนละประมาณ 7,600 บาท ส่วนใหญ่มีการออมเงินประมาณร้อยละ 10 - 25 ของรายได้ เงินที่ออมได้จะเก็บไว้ในบัญชีธนาคาร นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการออม ไม่ชอบใช้บัตรเครดิต ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีบัตรเครดิต ตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษา คือ การมีทัศนคติที่ดีต่อการออมทำให้มีโอกาสในการออมมากขึ้น แต่การมีทัศนคติไม่สนใจเงินทองและทัศนคติชอบการใช้จ่ายทำให้มีโอกาสในการออมลดลง ส่วน เพศ ระดับการศึกษาของบิดาฐานะทางการเงินของครอบครัว เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ทัศนคติที่ชอบใช้บัตรเครดิตและการชอบซื้อของไม่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษา

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางสังคมและภูมิหลังของนักศึกษาและตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของบิดาฐานะทางการเงินของครอบครัว เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ต่างก็ไม่มีผลในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษาซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงในการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ล้วนเป็นนักศึกษา ลักษณะทางสังคมและภูมิหลังจึงไม่

แตกต่างกันมาก ดังนั้น ปัจจัยเหล่านี้จึงไม่ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกัน

2. การมีทัศนคติที่ดีต่อการออมเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการออม นอกจากนั้นแล้วการมีทัศนคติที่ไม่สนใจเงินทองและการชอบใช้จ่ายเป็นตัวแปรที่ทำให้วัยรุ่นมีการออมน้อยลง จากการศึกษาของพรภัทรและคณะ (2555) ที่พบว่า การจะเกิดพฤติกรรมการออมได้จริงนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ (1) ความตระหนักและทัศนคติเชิงบวกต่อการออม (2) รายได้ส่วนบุคคล (3) การสนับสนุนเงินรายได้จากผู้ปกครอง และ (4) ประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงิน ทั้งนี้จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่านักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการออมอยู่แล้ว ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการออมในกลุ่มนักศึกษา ควรส่งเสริมในเรื่องประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงิน ซึ่งการสร้างประสบการณ์อาจทำได้โดยการจัดอบรมให้ความรู้ และสร้างทัศนคติที่ทำให้เห็นความสำคัญของการออม ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการประหยัด ลดการใช้จ่าย ชี้ให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- ปิยรัตน์ กฤษณามระ พัชรวาลัย ชัยปาณี เมธิณี วณิกกุล รัฐชัย ศีลาเจริญ และนาถฤดี ศุภกิจจารักษ์. (2554). พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการออมของผู้ออมในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 33, 93-119.
- พรภัทร อินทรวรวัฒน์ และคณะ. (2555). ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการออมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สาขาสังคมศาสตร์)*, 33, 55-66.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2554, จาก http://www.moe.go.th/data_stat/
- Friedline, T. (2012). *Predicting savings from adolescence to young adulthood: Early access to saving to savings leads to improved saving outcomes*. Doctoral Dissertation: University of Pittsburgh.
- Friedline, T, Elliott, William, & Nam, Ilsung. (2011). Predicting savings from adolescence to young adulthood: A propensity score approach. *Journal of the Society of Social Work and Research*, 2 (1), 1-22 doi:10.5243/jsswr.2010.13
- Furnham, Adrian. (1999). The saving and spending habits of young people. *Journal of Economic Psychology*, 20, 677-697.
- Hair, Joseph F, Anderson, Rolph E, Tatham, Ronaid L, & Black, WC. (1998). *Multivariate data analysis* (5th ed.) Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Katona, George. (1975). *Psychological economics*. New York: Elsevier.
- Lewis, Alan, Webley, Paul, & Furnham, Adrian. (1995). *The new economic mind. The socialpsychology of economic behavior*. Hemel Hempstead, UK: Harvester Wheatsheaf.
- Mason, Lisa Reyes, Nam, Yunju, Clancy, Margaret, Kim, Youngmi, & Loke, Vernon. (2010). Child development accounts and saving for children's future: Do financial incentives matter? *Children and Youth Services Review*, 32 (11), 1570-1576. doi:10.1016/j.childyouth.2010.04.007
- Schindler, DR, & Cooper, PS. (2001). *Business research methods*, (7th edn). Singapore: Mc Grow-Hill.

- Sherraden, Margaret Sherrard, Johnson, Lissa, Guo, Baorong, & Elliott, William. (2011). Financial capability in children: Effects of participation in a school-based financial education and savings program. *Journal of Family and Economic Issues*, 32, 385-399.
- Termprasertsakul, Santi, & Kulsiri, Panid. (2011). Demography, perceived risks, desired benefits, and saving behavior of Thai consumers. *International Business & Economics Research Journal*, 8(7), 11-18.